

לונדון, 15.10.35

סודי

פיינשטיין היקר -

כתבתי לך כבר על סרוב הממשלה בירושלים לחת ספרעה ועל
הטלגרמה ששלחתי לנציב בעניין זה. אחמול בבוקר סלפנו לי ממשרד
המושבות שנחבל בשבילי מוקדם message שאח"כ שלחו לי
אותו בכחב.

מיד סלגרפתי למשה שיפנה שנית להול על אוונס, ואני
מקווה שיקבל לע"ע כאלף סרטיפיקטים (הדרישה האורייגנלית היחה
לאלפים, אבל אדווין אמר שהוא ייעץ לתת רק אלף. מה יהיה בכלל
עם העליה במחצית שנה זו - קשה להגיד. לע"ע יש ידיעות מרגיעות
בארץ. בבנין יש חוסר עבודה, אבל החעשיה עובדת כולה, ויש
צורך בפועלים לחקלאות. איגרת הנציב השקיסה בהרבה את
הרוחות, אם כי יש מתחכמים האומרים שהיא באה רק לכסות על
הסכנות. העתונות הערבית גועשת - למה אין איגרת כזו לארצות
ערב? והם צועקים שכל האיגרת לא באה אלא לאמץ את ההון היהודי,
וכי המלחמה נעכבת אך ורק לבל הפטיק את העליה היהודית.

אולם בכ זאת אני מלא דאגה לגורל העליה בחורף זה.
עוד מעט בכל זאת יתחילו סנקציות כלכליות - ותבוא בלי ספק הפרעה
במהלך האניות ובחיים הכלכליים. למלחמה בכל זאת העניין לא יגיע.

הערב הפגישה עם הממשלה - נראה מה יהיה.

שלום,
5103305

ד. בן-גוריון

לפי חומר סודי שהגיע לידינו מתכונן הנציב להשיג

ממזכיר המושבות אישור להוצאת חוק על מכירת קרקעות אשר:

- (א) יחייב אישור של נציב המחוז לכל מכירה,
- (ב) יאסור מכירת יחידת-מינימום "lot-Viable"
- (ג) היחידה היא 75 - 150 דונם בעל (לפעמים גם 200),
- (ד) 30 דונם שלחין אכססנסיביים, 10 דונם שלחין אינסנסיביים.
- (ה) יצריך במכירת שטח למעלה מ-1000 דונם רשיון הנציב העליון.
- (ו) יתיר מכירת יחידת מינימום רק במקרים של צורך צבורי (בריאות ועוד).
- (ז) יאפשר מכירת משכנתא על יחידת מינימום רק אם המלווה הוא ללא פחות משלוש שנים.
- (ח) יוציא מכלל החוק את הנגב, מסעי הדר, אדמת ערים.
- (ט) מי שלא יעבר יחידת מינימום יתכן שאדמתו תהיה מחלול.

הנימוקים להצעה:

- (1) אינדוסטריאליזציה מושכת הרבה פלחים לעיר.
- (2) מחירים גבוהים (מחירי ספטרות) של קרקע.
- (3) Improvidence של הפלחים - יבזבזו דמי נחלתם.
- (4) במקרה של משבר כלכלי וחוסר עבודה לא יהיה למחוסרי הקרקע מה לעשות.

408305

- (5) רבוי טבעי של ערבים - ושמירת קרקע בשבילם בעתיד.
- (6) קצב צמצום שטח היחידה לרגל פיתוח הוא איטי מקצב רבוי המכירות.
- (7) בשנת 1933 קנו יהודים 37.000 דונם ב-673 טרנסאקציות. מהן 606 טרנסאקציות בשטח פחות ממאה דונם.
- (8) בשנת 1934 קנו יהודים 62000 דונם. 1178 מכירות. מהן 1116 טרנסאקציות בשטח פחות ממאה דונם.
- (9) שטח cultivable (מחוץ לנגב) 7 מיליון בערך. כולו מעובד. מזה יש לכות 1 מיליון זיבורית (סוגי 14-15 שאינם משלמים מס). מ-6 מיליון הנשארים 1 מיליון ורבע בידי היהודים. יש איפוא לערבים רק 4,8 מיליון קרקע חקלאי. הישוב החקלאי הערבי (מחוץ לנגב) נערך בשנת 1934 ל-550.000 נפש או 110.000 משפחה. הממוצע הוא איפה 44 דונם למשפחה, בשעה שהיחידה למחיה הממוצעת צריכה להיות 75 למשפחה.
- (10) אם יחשבו גם כי מ-125.000 ההדר הערבי יש ממוצע של 10 דונם למשפחה - יצא 51 דונם בממוצע למשפחה ערבית, ז"א 24 דונם פחות מחידה=המחיה.
- (11) אם 60.000 לשנה יקנו יהודים - יצא שבעוד 10 שנים ישארו לערבים 39 דונם למשפחה, ועם הרבוי הטבעי רק - 30 דונם.

1408002

(12) הממשלה נכונה לתפיסה סינכטית באזורים יהודים -

עזרה לערבים ולהתישבות יהודית חדשה.

(13) אבל זה לא יתכן בכל האזורים.

(14) מוכר שהקה"ק אחזה בזמן האחרון בשיטה להניח שטח

מספיק לערבים אבל אין זו חשובה לקניות פרטיות -

וכאן נחוצה הגבלה.

נימוקים נגד עמדת הממשלה.

(1) סעיף 13 של איגרת מקדונלד:

"Further, the statement of policy of H.M.G. did not imply a prohibition of acquisition of additional land by Jews. It contains no such prohibition nor is any such intended. What it does contemplate is such temporary control of land disposition and transfers as may be necessary not to impair the harmony and effectiveness of the scheme of land settlement to be undertaken. H.M.G. feel bound to point out, that they alone of the Gov-s which have been responsible for the admist. of Pal. since the acceptance of the Mand., have declared their definite intention to initiate an active policy of development which it is believed will result in substantial and lasting benefit to both Jews and Arabs"

840330S

- (2) התכנית החיובית לא החלה. במקום פיתוח רוצה הממשלה להגביל מכירות (במקום פיתוח שיקטין את יחידת המחיה).
- (3) מצבו של הפלח תלוי לא בגודל השטח - אלא ברכוש לשמוש רציוני בקרקע.
- (4) המעטת (remission) המס, מתן זרע ושתיילים, הורכה חקלאית לא ישוו לחועלת של הכסף להיטיב העיבוד שקבלו הפלחים תמורת קרקע מיהודים.
- (5) צמצום המכירה יזיק לכלל יותר מאשר הבטחת חוקית של יחידת מחיה.
- (6) פרנסש ואחריו מצאו שרק 656 ערבים הם displaced רובם היו חוכרים ולא בעלים. להגנת חוכרים יש כבר חוק.
- (7) גם אלה לא רצו להשתמש בעזרת הממשלה לשוב ולהחישב.
- (8) אין יסוד לרעיון ה improvidence של הפלח.
- (9) "אינדוסטריאליזציה" אינה אומרת "פרולטריוזיה" - פלחים מסביב לירושלים, חיפה ויפו עובדים בעיר - אבל נחלתם נשמרת.
- (10) מעט קניות נעשו בהרים - ולרוב אדמת סרשים. הפלחים אינם נפרדים בנקל מאדמתם.
- (11) או שההרים לא יצלחו ליהודים - ואז לא יקנו שם. אם יצלחו יוטב גם מצב הערבים, כי גם יפתחו יותר משקם; מה שקרה בעמק החוף.
- (12) השטח של 7 מיליון איגודים, 6,5 מיליון מסוג 16 (עמוד 53 בדו"ח הממשלה 1934).

- (13) דעת הממשלה ש-5 מיליונים כסוב 16 הם "טרשים ועוד" לא נכונה. שקידי קה"ק ו- PLDC כצאו אדמה טובה בסוב 16. ובקריית ענבים למסל מצאו שהשטח המעובד ע"י ערבים הוא ב-50% יותר ממה שחושבת הממשלה.
- (14) הערכות הממשלה על השטח המעובד נשענות על ידיעות המוכתרים, הנוהגים מכמה טעמים להקטין את הדשח האמתי.
- (15) המספר 550.000 נפש כולל לא רק חקלאים אלא כל הישוב הכפרי. בתוכם אומנים, סוחרים, חנוונים, רועים, פועלים ועוד.
- (16) הטרנסאקציות של הממשלה כוללות אדמה עירונית ועירונית למחצה.
- (17) הרבה שטחים סביב ומאלה שנכללו בסנת 1931 ואילך בסוב 16 (טרשים) ניסעו בשנים האחרונות עצי פרי.
- (18) פעולת ה-"settlement" נעשית רק מבחינה יורידית, בחינת בעלות, ואינה דואגת ל**הצ**ר האדמות הפזורות. "ריצוף" זה היה מאפשר פיתוח.
- בחזכיר לסימפטון שהוגש ע"י הסוכנות 1 יולי 1930

קבע:

..
10/27

(1) encourage in co-operation with the J.A. - - close settlement by Jews on the land, including State lands and Waste lands not required for public purposes

ושהממשלה shall introduce a land system appropriate to the needs of the country, having regard among other things, to the desirability of promoting the close settlement, and intensive cultivation of the land (11)

(2) בעבר הירדן יש 240.000 (או 3 מאות אלף) על שטח של 40 אלף קילומטר מרובע.

(3) בחולה יש עכשיו 2075 משפחה. על אדמה כבדה (40.000 דונם) אפשר להושיב 1.600 משפחה, על אדמה קלה (100.000) 4.545 - יחד 6.145. נכה 2075 - יש עוד מקום ל-4.070.

(4) שטח בית שאן - במזרח הירדן (דרום לכנרת) 30.000 דונם, מזה יש להשקות 24.000 דונם. במערב 177.000, להשקאה 71.000 (יחד 207.000, מזה שלחין 95.000).

(5) אם נכלול גם האדמה לדרום למעין חמרה - יוספו 67.000 דונם - ברובם שלחין (למל)

(6) הערכת הממשלה: צמח 20.416 ד., בית שאן

302.200, יחד 322.416.

(7) מוכחי הסוכנות הגיעו לשטח יותר גדול (בצמח

ובית שאן)

נחון להשקעה 126.020 דונם

" 108.500 נחון להשקעה חלקית

" 136.450 ללא השקעה

370.970 דונם.

(8) בשטח זה יש נכסיו 2726 משפחה.

בגיפטליק צמח 145 משפחה

" בית שאן (מושקה) " 1.585

" " (ללא השקעה) 540

באדמת מירו 456

(9) אפשר ליישב לדעת הסומחים:

א) בגיפטליק צמח 27.000 דונם 972 אכרים

ב) באדמת בית שאן שלחין " 99.000 " 3.564

ג) " שלחין למחצה " 108.500 " 977

ד) " בעל 136.450 819

370.950 6.332

(10) יושבים עכשיו באדמות אלו: 2726 אכרים

(בא' - 145, בב' 1585, בג' 456, בד' 540).

(11) יש מקום נוסף ל-3.600 איכרים.

11-10

./.

12) בעמק הירדן הדרומי יש 49.000 דונם בעמק התחתון,

203.000 בעמק העליון - יחד 252.000 דונם.

חלק של ארמה זו כולל אלקלי, ולא יצלה.

13) עכשיו יש בעמק זה 1200 נפש ביריחו, 1900 יושבי

אהלים, - יחד 3100 נפש או 775 משפחה. הם

מעבדים 1500 דונם בננוח, 20.000 דונם תבואה

.ccreals

14) בארמה עין פרעה - 75.000 דונם, מעובדים רק

12.200 דונם ע"י 200 משפחה.

15) עמק הירדן הדרומי יכל להכיל 10.713 משפחה,

ז"א 9900 משפחות נוספות (עכשיו מכיל רק 775

משפחה.

16) סיכום:

הרף

בעמק החוף אפשר להוסיב עוד	37.000 משפחה	800.000 ד.
במחוז חולה	4.000	100.000
" בית שאן	3.600	200.000
בעמק הירדן הדרומי	9.900	210.000
	54.000	1,310.000

אזורי ההרים

(17) המחוז הצפוני (עד עמק ישראל וג'ית שאן) 1,416.400 דונם שריים

(18) מחוז שומרון 2,797.100 "

(19) מחוז יהודה (עד עמק באר שבע) 2,929.000 "

כל שטח ההרים 7,144.500 "

(20) האדמה שלא תצלה לעיבוד בשטח ההרים: בצפון (20%)

283.280 דונם, בשומרון (25%) - 699.275 ד.,

ביהודה (35%) 1,024.450 - יחד 2,007.005 דונם -

נסארים לעיבוד 5,137.495 ד.

(21) בשטח הנ"ל יש 581 כפרים עם 283,792 נפש (בשנת 1922).

(22) יש עוד כ-29,400 חקלאים בערי נצרת, צפת, שכם, חברון, רמאלה, ביח לחם.

(23) אם נהר רבוי טבעי עד היום (1930) 15% הרי

יש עכשיו בשטח ההרים 342.170 חקלאים, או

68.440 נפש.

(24) השטח הדרוש ליישוב זה הוא 2,463.840 דונם.

(25) השטח הראוי לעיבוד הוא 5,136.495, יש איפוא

שטח חפשי 2,614.000 דונם ליישוב 74.000 משפחה.

(26) אם אפילו נניח רזרבה של 50% - יש מקום עוד

ל-35,000 משפחה.

101037

השטח של א"י

(1) בדו"ח של הממשלה (1934) נקבע השטח (מחוץ לבאר-שבע) 13,641,000 דונם.

(2) סוג: א) 7,783,741 ראויים לעיבוד, ב) 5,857,259 - לא.

(3) א"י כולל 5,855,584 אדמת פלחה, מזה נחון להאצא בורם חשוי של מים ⁽¹⁾ 221,331, ⁽²⁾ 5,634,253 לא.

(4) מהשטח המעובד גידול עצים 1,928,157 דונם. (זיתים 159,321; בפנים 117,165; תאנים 84,777; שקדים 19,183; בגנות 15,791; עצי פרי סוגים 254,289).

(5) הדרים ניסעו לפני 1929 - 74,082 דונם, לאחר 1929 - 72,676. יחד 146,758 (?).

(6) יער טבעי: של המדינה 288,501, פרטים 381,332, יחד - 669,833.

(7) 5,857,259 לא יצלה לעיבוד יש ביצה או מיום 95,224, חולות 286,939, דרכים 39,914, מסילות ברזל 11,499, בנייני כפר 30,315, גרנות וקברות 123,406, פרצים וצור 5,369,962.

רכישות היהודים (לפי גורביץ 1.8.35).

(1) במסך ינואר 1930 - דצמבר 1934 - 156,000 דונם. (לא נכללו שחי הקונצסיות - חולת 42,000, כרמל 2100).

(2) בסך 5% שנים 181.497 דונם מטריים.

באזור חחוף 111.988 - 61.8%

בעמק 18.241 - 10 %

בעמק הירדן 32.187 - 17,7 %

נגב והרים 19.081 - 10,5 %

(3) בשנת 1930 - 19.366 ; 1931 - 18.585 ; 1932 -

18.893 ; 1933 - 36.992 ; 1934 - 162.114

ס"ה 155.950.

(4) ינואר אפריל 1935 - 25.547 (ס"ה 181.497).

(5) אוקטובר 1920 - דצמבר 1924 - 175.400 דונם מטרי.

(6) 1925 - 1929 - 245.400 ד.מ.

(7) עם הקניות בשנים האחרונות עד אפריל 1935 - 602.200 ד.

(8) לא נכללו הקונצסיות האלה:

לפיקא (כברה, קיסריה, עתלית) 41.700.

להכשרת הישוב (חולת וכרכל) 44.100

לקהלוח ציון (מפרץ חיפה) 12.000

לועד פ"ח (ביצת) 2.400

לקבוצה בצפת (בה נובה) 800

לועד ראשון (חולות) 21.000

112.000

(9) עם הקניות הנ"ל 807.200

(10) לפני המלחמה היו ליהודים בערך 4-45 מראת אלף דונם

תרכי, שהם 376-413 אלף מטרי.

(11) באפריל 1927 סודר מפקד הסוכנות ואיו אז ליהודים
(לרבות defacto) 1.002 אלף דונם חרבי, או
920.000 דונם מטרי.

(12) השטה עכציו (אפריל 1935)

(א) מלפני המלחמה (הערבה)	413.000 דונם מטרי
(ב) קניות עד אפריל 1935	602.000
(ג) קונצסיות לאחר המלחמה	122.000
(ד) קניות שטרם נרשמו בסבו	<u>83.000</u>
	1,220.000

פוזת שייר לעת"פ 352.000 דונם מטרי (בלי ספרץ חיפה).
לפיכא 349.500 דונם מטרי.

באר-שבע

שטח המחרו 11,000.000 דונם, מעובר 1,500.000 ד.

בית שאן

אנדריוס מסר לנו ביום 13.10.35:

(1) אדמות גור מדווכה	381.906 ד.פ.
(א) במחרו בית שאן	283.129
(ב) " סכריא	18.614
(ג) " שכמ	80.163
(2) (א) נחון להקצאת	112.552
(ב) לא נחון להקצאת	124.496
(ג) פתרוכה	2.048
(ד) שונה	4.900
(ה) לא נחלקת	<u>137.910</u>

(3) האדמה שלא נחלקה היא בעיקר בעמק הירדן מול תחנת הכסדרה "גישטליק", ולא כל כך טובה לעיבוד.

(4) מומן חלוקת הקרקע נסכרו ליהודים ולממשלה 40,000, מזה 25,000 שלחים, 15,000 בעל. הממשלה קנתה 12,000 ד. שלחין.

ברנובסקי על אפשרויות ההתיישבות

(1) שטח הארץ 26,158,000 דונם, מזה בבאר שבע 12,398,000.

(2) בהרים יש לפי מנהל הקרקעות 8,064,000, הדירקטור של ה-Survey - 8,862,000.

(3) בעבר הירדן 40 מיליון דונם, 300,000 נפש.

(4) לפי הערכת הקומישנר אוף לנדס יש בארץ 12,233,000 דונם מסרים ראויים לעיבוד:

א) בעמק באר שבע	1,641,000 דונם
ב) בחמשת העמקים	5,216,000
ג) בהרים	5,376,000

(5) מנסה זה 1,858,000 ד. עם ראויים להשקעה כלהלן:

שטח ההלחין	לג יענות	לחוצרת אחרת
א) בחולות	109,000	48,000
ב) בית שאן	160,000	143,000
ג) עמק הירדן	156,000	-
ד) עמק עכו	5,000	45,000
ה) מפרץ חיפה	-	50,000
ו) סרון (עד ירקון)	295,000	180,000
ז) דרום (הרובות)	120,000	127,000
ח) עד ודי שביע בדרום	320,000	120,000
1,858,000	1,145,000	713,000

- (6) יש מקום בארץ ל-156.012 משפחות חקלאיות.
- (7) יש עכשיו (1931) 55.429 (x) משפחות לא יהודיות, 7.325 משפחות יהודיות.
- (8) יש איפוא מקום פנוי ל-93.258 משפחות נוספות.

(x) בכפרים יש 452.229 נפש; חלק על 5.76 נפש למשפחה הרי 78.512 משפחה. היות שלפי סימפסון 29,4% אינם חיים מחקלאות הרי מתקבל מספר של 55.429 משפחות חקלאיות לא יהודיות.

000000000